

Państwa upadłe

Kraje w stanie wiecznego kryzysu; państwa dysfunkcyjne nie będące w stanie zaspokoić podstawowych potrzeb swoich obywateli, niekontrolujące sytuacji na swoim terytorium, będące jednym z największych współczesnych zagrożeń w międzynarodowym wymiarze. (ew)

Pojęcie państwa upadłego po raz pierwszy zostało sformułowane w 1993 roku przez Geralda Helmana i Stevena Ratnera w artykule "Anarchy Rules: Saving Failed States", opublikowanym w magazynie „Foreign Policy”. W 1995 roku z kolei ukazała się książka Williama Zartmana "Collapsed States: The Disintegration and Restoration of Legitimate Authority". Jednakże to dopiero po 11 września 2001 r. społeczność międzynarodowa zaczęła zauważać, jak wielkim zagrożeniem nie tylko w kontekście humanitarnym, ale przede wszystkim dla globalnego bezpieczeństwa, są państwa upadłe. Państwa dysfunkcyjne charakteryzuje permanentny stan kryzysu. To kraje, w których władza straciła zdolności ustawodawcze i wykonawcze i w których rząd nie kontroluje sytuacji na terenie mu podległym, nie będąc w stanie zapewnić swoim obywatelom podstawowych potrzeb, a gospodarka jest w katastrofalnym stanie. Takie państwa nie są w stanie nawiązywać relacji z innymi podmiotami międzynarodowym. Często dochodzi w nich do katastrof humanitarnych - panuje ubóstwo, szerzą się epidemie, dochodzi do zbrodni, i do

masowych migracji uchodźców poszukujących w innych regionach lepszych warunków do życia. W państwach upadłych występują więc warunki idealne do rozwoju przestępczości zorganizowanej, do prywatyzacji wojny, rozwoju terroryzmu. Przyczyny upadku państw są różne - mogą nimi być wojny domowe, klęski żywiołowe, a często kilka występujących na raz czynników (patrz: *piraci* i przypadek Somalii). Prowadzonych jest kilka rankingów państw dysfunkcyjnych. Jeden z rankingów o nazwie **Indeks Państw Upadłych** (Failed States Index – FSI) przygotowywany jest co roku przez waszyngtoński Fundusz Pokoju (Fund for Peace) i magazyn „Foreign Policy”. Na liście FSI znajduje się 60 państw podzielonych na trzy kategorie - na samym szczycie znajdują się **państwa upadłe**, później **państwa upadające** (failing states) i bliskie upadku – tzw. **kruche** (fragile states), zaś na samym końcu rankingu umieszczone są tzw. **państwa słabe** (weak states). Np. według FSI na 2013 rok pierwsze osiem miejsc należało kolejno do: Somalii, Demokratycznej Republiki Konga, Sudanu, Południowego Sudanu, Czadu, Jemenu, Afganistanu, Haiti. (ew)